

FIKİH İBADETLERİN TEMEL TAŞI

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm.

Bismillâhirrahmânirrahîm

el-Hamdülillâhi rabbi'l-âlemîn hamden kesîran tayyiben alâ külli hâlin ve fî külli hîn, ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn. Emmâ ba'dü fe kâle Resûlullâh sallallahu aleyhi ve sellem:

خَيْرُ الْعِبَادَةِ الْفِقْهُ.

Hayru'l-ibâdeti'l-fıkhu.

Sadaka Resûlullah fî mâ kâl ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Şeyhin Sa'd hazretlerinden ama hangi Sa'd olduğunu burada yazmamış, sadece Sa'd demiş. Bir kaç tane Sa'd var. En başta gelenlerinden birisi Aşere-i Mübeşşere'den Sa'd b. Ebî Vakkas *radıyallahu anh.* Sa'd es-Sâidî var... Hangisi olduğu beyan edilmemiş.

a. İbadetlerin En Kıymetlisi

Peygamber Efendimiz;

Hayru'l-ibâde el-fıkh, buyurmuş.

Hayr; “daha iyi” veya “en iyi” mânasında bir kelime.

Arapça'da “daha” ve “en” mânasını vermek için sıfatlar belli bir kalıba dökülür. O kalıpla ifade edilir ama bunlar onun istisnasıdır. *Hayır* ve *şer* kelimesi o kalıba uymadığı hâlde “daha” ve “en” mânası olan kelimedir.

Ekber; “en büyük” demek. *Ahsen*; “en güzel” demek. *Asgar*; “en küçük” demek. *Ef'al* vezninde olursa o sıfat “en şöyle...” mânasına geliyor.

A'lem; “en iyi bilen, en alim olan” demek.

Ama bu *hayr* kelimesi ahyer değil, müstesna. Fakat mânası öyle.

Hayru'l-ibâdeh. “İbadetin en kıymetlisi, en hayırlısı.”

İbadet nedir?

Bir kulun sevap kazanmak maksadıyla Cenâb-ı Hakk'ın emrine uygun olarak, dinin tarif ettiği, Peygamber Efendimiz'in öğrettiği şekliyle Cenâb-ı Hak için yapılan işler.

İbadetin çeşitleri çok! En bildiğimiz, ilk aklımıza gelen ibadet namaz. Abdest alınıp kıyamlı, rükûlu, secdeli, kıraatli yapılan bir hareketler topluluğu. Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*'e Allahu Teâlâ hazretleri öğretmiş. O şekilde Cenâb-ı Hakk'a ibadet ediyoruz, kulluğumuzu arz ediyoruz. Duamızı yapıyoruz, Cenâb-ı Hakk'ı övüyoruz, isteyeceğimizi istiyoruz. Çok güzel bir mükemmel ibadet!

Allahu ekber diye tekbir getirerek başlıyor, *es-Selâmu aleyküm ve rahmetullah es-Selâmu aleyküm ve rahmetullah* diye omuzlarımızdaki amellerimizi yazan meleklerle selam verilerek bitiriliyor. Mâneviyatı çok yüksek, çok şahane bir ibadet!

Bütün öteki dinlerdeki ibadetleri inceleyenler İslâm'ın ibadetlerini görünce hayran kalıp İslâm'a geliyorlar. Mesela Thomas Irving adında Kanadalı bir dış siyasetçi, diplomat;

Güneydoğu Asya'da Kanada elçiliğinde görev yapmış. Sonradan müslüman olmuş.

Bize iki üç-gün önce İsveçli birisi geldi. Müslüman olalı daha bir hafta olmuş. Ne oldu da müslüman oldun, diye sorduk. Çok güzel cevap verdi:

“Kur’ân-ı Kerîm’i okudum. Anladım ki İslâm’dan başka bir kurtuluş çaresi yok, başka bir ihtimal yok, başka bir seçenek yok!”

Tek yol İslâm olduğunu gördüm, ondan müslüman oldum, demek istedi. Thomas Irving’e de neden müslüman olduğunu sormuşlar. O diyor ki;

“Ben Güneydoğu Asya’dayken birçok dinin mensuplarıyla tanıştım. Orada Hindistan’ın, Çin’in tesiri altında pek çok dinler var. Budizm’i, Brahmanizm’i, onların hepsini gördüm. İslâm’ı da inceleme imkânı buldum. İslâm’ın ibadetlerinin çok güzel olduğunu gördüğüm için müslüman oldum!”

Zaten kendisi Kanada’da yetiştiği için Hristiyanlığı biliyor.

Hakikaten biz de babadan anadan öğrendiğimiz İslâm'ı başka dinlerle mukayese ederek yaptığımız dinî hareketlerin, ibadetlerin veya ahlâkımızın ötekilerden neden farklı olduğu üzerinde düşünürsek İslâm'ın ne kadar güzel olduğunu bir kere daha anlayıp İslâm'a her seferinde bir kere daha âşık oluruz.

Namaz son derece güzel bir ibadet. Tariflere sığmaz bir ibadet. Günlerce aylarca namazı anlatsak; iftitah tekbirinden başlayıp *Subhâneke*'sinden, *Fâtiha*'sından, *el-hamd*'ından, kıraatinden, rükûsundan, secdesinden aylarca anlatırız. Hikmetleri, ibretleri o kadar çok olan bir ibadet!

Oruç da çok güzel bir ibadet! Ramazan geldi mi hepimiz sağlığını buluyoruz. Mânevîyatı anlıyoruz. Aç kalınca duygularımız inceliyor. Kalbimiz rikkatli oluyor. Evet, aç kalıyoruz. Mahrumiyetli gibi ama tariflere sığmaz başka mânevî gıdalar, güzellikler ile karşılaşıyoruz.

Zekât çok güzel! Zengin, parası olan bir insan, öteki kardeşlerine acıdığı için merhametinden, yardımseverliğinden,

iyilikseverliğinden, yumuşaklığından yardım yapıyor. Çok güzel, şahane bir şey!

Hac, güzeller güzeli, muhteşem, muazzam bir ibadet! Dünyanın her yerindeki mü'min kardeşlerim, müslüman kardeşlerim aynı yerde toplanıyor. Haccın tavafı olsun, Arafat'ta vakfesi olsun, her şeyi ayrı güzel. Onu da aylarca anlatsak güzelliklerini, hikmetlerini bitiremeyiz. Ama bu hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz buyurmuş ki;

Hayru'l-ibâdeh. "İbadetin en hayırlısı..."

Acaba hangisini diyecek:

el-fıkh. "Fıkıh."

Fıkıh ne demek?

Kısaca "dinî bilgi" demek. Daha doğrusu herkes bir şeyler duyar, bilir de "dinî muhakeme kabiliyetinin, sezgisinin ve anlayışının isabetli ve derin olması" demek. "Dini derinlemesine anlamak" demek.

Bazı kimseler namazı zorla kılıyor. Çünkü namazın kıymetini anlayamadı. Ama namazı en iyi kılan Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* buyuruyor ki;

“Sizin dünyanızdan bana üç şey sevdirdi, birisi namaz!”

Neden?

Çünkü derinlemesine, en derin şekilde anlıyor. Namazın fıkhını, anlayışını derinlemesine, en iyi bilen Peygamber Efendimiz. İnsan ne kadar derinlemesine bilirse duyguları, sezgisi, anlayışı, kavrayışı ne kadar derin-dense ibadeti o kadar iyi anladığı için o kadar keyifli, zevkli, ihlâslı ve hâlis, muhlis, saf, safî, temiz, güzel yapar. Onun için Peygamber Efendimiz;

“İbadetin en hayırlısı fıkıhtır!” diyor. Derin sezgili, doğru bilgili bir şekilde...

“Kardeşim, sen nasıl müslümansın?! Hem müslümanım diyorsun hem namaz kılıyorsun hem de şunu yapıyorsun...” diyor.

Neden?

Çünkü adam o ibadetlerin ruhunu, zevkini anlayamamış. Yamuk yapıyor da biz de yamuk işler yaptığı için itiraz ediyoruz:

“Müslümansen bunu yapmaman lazım. Bu ne biçim iş?!..” diye ikaz ediyoruz. “Nedir bu senin yaptığın?..” diyoruz.

Peygamber Efendimiz bildiriyor ki;

“Kim namazı derinlemesine kılmazsa - hayret edeceğimiz bir şey- o namaz insanı Allah’a yaklaştırmaz, aksine uzaklaştırır!”

Allahu ekber! Olduğu yerde bile durdurmuyor! Anlayış kıt oldu mu uzaklaştırıyor!

Neden?

Artık namazı anlayışsız, ruhsuz, huşûsuz, hudûsuz, takvâsız kıldığından namaz onun için kabuk oluyor, kuru bir şey oluyor. Bu sefer o güzelim ibadeti berbat ediyor. Kılar-ken de aklı fikri başka yerde... Bu sefer olduğu yerde de tutmuyor, Allah’tan daha da uzaklaştırmaya yarıyor.

Bir insan bizimle beraber sahura kalktı, bizimle beraber oruç tuttu. Akşamleyin de bizimle beraber iftar etti. Camideydik, beraberdik, itikâftaydık...

Ama orucu güzel tutmazsa ne oluyor?

Akşama iftar ettiği zaman eline bir sevap geçmiyor. Ötekiler mübarek sevapları alıyorlar, Allah'ın nice lütfuna mazhar oluyorlar. O bir sevap alamıyor, aç ve susuz kalmakla geçiyor!

“Ama oruç tuttu?!..”

Ama güzel tutmadı!

Zekât veriyor; zekâtı sevabını kaçırıtılarak kalp kırarak gönül yıkarak usulüne aykırı veriyor! Bu sefer sevap kazanmıyor. Cenâb-ı Hak istemiyor:

“Senin zekât veriş tarzını sevmedim, zihniyetini sevmedim...”

Kabul etmiyor!

Hac da öyle!

Hacda ne olmaması lazım?

Hacda *cidâl*, *refes*, *füsûk* olmaması lazım. Yapıyor.

Cidâl, “mücadele” demek. Onunla bununla kavga; oturma yeri kavgası, itişme kavgası, bağırma çağırma... Bayağı kavga ediyorlar. Güya hac! Gitti, cidâl.

Refes, “müstehcen söz ve iş” demek. Kâbe-i Müşerrefe görünüyor, Hâcer-i Esved, meydanda; ben, karısını tokatlayan hacı gördüm!

“Nerde kaldın be?!” diyor, pat diye tokat patlatıyor.

Gitti! Kalp yıktın, gitti!

Füsûk, “fâsıklık, günah” demek.

“Hacım sen ne yapıyorsun?”

“Çarşıya gittim, pazara gittim...”

Kuyumcuda mal alacağım diye girdin, sonra yandaki kadına baktın, şöyle yaptın böyle yaptın... Senin hacılığın ne oldu?..

Füsuk! Gitti!

Demek ki ibadetleri yapacağız ama fıkıh olacak!

b. Fıkıh İki Şeyi Gösteriyor

Fıkıh iki şeyi gösteriyor:

1. Bilgi: “Haccı nasıl yapacağız, namazı nasıl kılacağız...” Onu bileceğiz.

2. Bilginin dışında namazın kabul olması için insanda neler, ne gibi duygular bulunması

lazım, nasıl bir hâlet-i rûhiye ile namazı nasıl kılması lazım, ne şartlar, ahvâl ve şerait ile kılması lazım?..

“Neler namazı bozar, neler namazın sevabını, orucun sevabını kaçırır?..” Bunları bilmemiz lazım. Bunları çoğu kimse bilmiyor. Basit şekli biliyor da önemli, derinden derine çok mühim olan şeyleri bilmiyor.

O bakımdan ibadetin en hayırlısı fıkıhtır!

Hayru'l-ibâdeti el-ilmü, deseydi; “İbadetin en hayırlısı ilim öğrenmektir!” diye anlardık. Zaten de ilim öğrenmek çok sevaptır, biliyoruz. İlim öğrenmenin ne kadar sevaplı olduğunu, alimin ne kadar sevap kazandığını, talebenin ne kadar sevap kazandığını bildiren hadîs-i şerîfler zaten var, onu biliyoruz.

Ama bir de yine biliyoruz ki aynı namazı iki kişi kılıyor; birisi bir, birisi bin sevap alıyor!

Onun bir sevap almasının sebebi, diğerinin bin sevap almasının sebebi ne?

Kendisini namaza ne kadar verebilmiş, ne kadar ihlâs ile kılabilmiş, *Allahu ekber*'in

mânasını ne kadar biliyor, Cenâb-ı Hakk'ın huzurunda olduğunun mânasını, rükûunun, secdesinin ne demek olduğunu ne kadar biliyor?... Ona göre şey değişiyor.

İlimle beraber dindeki derin sezgi ve anlayışı da elde etmek lazım ki o zaman ibadetler sevaplı olsun. O bakımdan ibadetin en hayırlısı fıkıh oluyor.

Hoca kardeşlerimizin dünyanın her yerinde ve burada cemaate fıkıhı, fıkıh ilmini, ilmihali de bahis bahis öğretmesi lazım. Bahis bahis, güzel güzel, en önemli noktaları belirte belirte öğretmesi lazım.

Çok söz [söylemek], tahmin edildiğinin aksine iyi bir öğretim vasıtası değildir! Çok söz bıktırır!

Çok konuşmak esas değildir. [Esas olan] karşı tarafı tesir edecek şekilde konuşmaktır. Kısa kesmektir.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz ashabını nasıl yetiştirdi?

Kısa konuşurdu, tam ihtiyacın belirdiği zamanda konuşmayı yapardı. Ani bir olay

oldu; hemen minbere çıkar, konuşmayı yapardı. Halkın dinleme zevki, şevki, aşkı, ihtiyacı çok canlı iken keserdi! Çünkü uzatsa da bir şahısta bıktırma hissi meydana gelse?..

Resûlullah'ın sözünden bıkan bir insan ne olur?

Helâk olur! O bakımdan tadında bırakmak çok önemli!

Fıkhı tadında bıraka bıraka, bahis bahis öğretmek lazım. En önemli hususları özlü olarak bir çay kaşığı bal vermek gibi; bal da ağzını yakmasın diye yanına da güzel fındığını fıstığını ekleyerek vermek lazım. Ana noktaları öğretmek lazım. “Aman şuna dikkat et, böyle yapmazsan sonra namazın sevabı kaçır!” demek lazım.

c. Azıkların En Hayırlısı

İkinci hadîs-i şerîf:

خَيْرُ الزَّادِ التَّقْوَى، وَخَيْرُ مَا أُقْبِيَ فِي الْقَلْبِ الْيَقِينُ.

Hayrû'z-zâdi et-takvâ ve hayru mâ ulkiye fî kalbi el-yakînü.

İbn Abbas *radıyallahu anhümâ'* dan Ebû'ş-Şeyh rivayet eylemiş. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

Hayrû'z-zâdi.

Zâd ne demek?

“İnsanın heybesine, torbasına doldurup da yola götürdüğü yiyecek içecek, azık” demek.

Mekke'den çıktı, kabilesine gidecek. Yol çöl, su yok, yiyecek yok, bakkal da yok...

Ne yapması lazım?

Torbasına yiyeceğini alması, tulumuna suyu doldurması, yola öyle çıkması lazım. Yolda kendisine azık lazım, yiyecek içecek lazım.

Arapça'da *zâd* derler. *Zel*, *re'*ye benzeyen noktalı *z*; *elif*, *dal*: *Zâd*.

Hayrû'z-zâdi. “Azıkların en hayırlısı, en hayırlı azık...”

Acaba et mi pastırma mı peynir mi süzme yoğurt mu kavurma mı?... En hayırlı azık nedir?

Takvâ! Peygamber Efendimiz mânevî bir şey söylüyor. Yemek cinslerinden bir şey söylemiyor. “En hayırlı azık takvâdır!” diyor. Çünkü bu yolculuk âhiret yolculuğu. Bu yolculuk bir kabileden öteki kabileye çölde gitme yolculuğu değil, âhirete gitme yolculuğudur.

Bu dünyada hepimiz neyiz?

Yolcuyuz.

Nerden geldik, nereye gidiyoruz?

Doğunca imtihan sahasına geldik. Sonra da ölümle bu sahadan âhirete gideceğiz, Cenabı Hakk’ın huzuruna varacağız. Buradan sadece geçiyoruz, burası yol. Bizden önce nice insanlar geldi geçti, biz de geçip gideceğiz. Bir de öldükten sonra yolculuk var. Kabirde iş bitmiyor.

Kabir; âhiret menzillerinin, âhiret yolunun duraklarının duraklama yerlerinin, dinlenme yerlerinin daha ilki. Kabre gittikten sonra yolculuğun başında, daha âhiret yolculuğu başlayacak.

Bu yol nereye gider?

Bu yol ileride çatallaşır; bir tarafı cehenneme gider, bir tarafı cennete gider. Ama çok uzun bir yol. Asırlar geçecek, dünya bozulacak, kıyamet kopacak, insanlar mahşer yerinde toplanacak! Binlerce yıl bekleşecek, 50 bin yıl dîvan-ı ilahîde duracaklar. Mahkeme-i kübrâ kurulacak. İnsanlar tek tek hesaba çekilecek. Sevapları günahları tartılacak. Sıratı geçecekler, sonra da varacakları yere varacaklar. İyiler cennete, kötüler cehenne- me varacaklar. Uzun bir yolculuk...

O uzun yolculuktan kastedilen âhiretteki yolculuk, kabirle başlayan yolculuk!

“Acaba bin kronluklardan cebime doldur- sam koca bir tomar koysam yarar mı?”

Yaramaz.

“Amerikan doları koysam?..”

O da yaramaz.

“Altın doldursam?..”

O da yaramaz!

İnsana bir tek şey fayda verecek: Takvâ!

Takvâ da imanlı insanlarda olan bir şey! Adam haydutluk yapınca; “Bu adamın dini imanı yok!” diyoruz. İmanı olmayınca takvâsı hiç olmaz. Yolda ancak mü’minlerin takvâlıları rahat edecekler. Takvâsı olmayanlar bin bir türlü sıkıntıyı çekecekler. Çok fena olacak vaziyet!

Onun için tüm müslümanlara aklı erdiği zamanda, başında, ilk önce takvâyı öğretmek lazım.

“Evladım, yavrum, *Kul hüvallâh*’ı oku bakalım, biliyor musun?..”

Kul hüvallâh’tan evvel takvâyı öğretmemiz lazım!

Nasıl öğrenilir?

Takvâ ne demek?

“Günahtan kaçınmak” demek. “Allah’tan korkup sakınıp günahtan kaçınmak, günahlı işi yapmamak” demek.

Dalda yolun üstüne Kırmızı kırmızı sarkmış, canım da çok istedi:

“Baba, şu elmayı bana kopar.”

“Evladım olmaz. Bu ağaç bizim değil, bu elma bizim değil.”

“Baba, kimse yok. Dağın başındayız, gidiyoruz.”

“Yavrum, kimse yok olur mu, Allah görüyor! Allah görmüyor mu yavrum?! Sana öğretmedim mi? Her şeyi görüyor, her yerde hazır ve nazır! Olmaz yavrum.”

“Canım çok istiyor baba...”

“Yavrucuğum ben sana o elmadan bir sandık alayım. En iyisinden, en tatlısından alayım. Eve gidince istersen beş çeşit, on çeşit alayım. Ama bundan bir tanesini alma. Bir tane hırt diye ısırma.”

“Neden?”

“Günah bu yavrum. Sana çikolata alacağım, şeker alacağım, bisiklet alacağım... Ama yavrum Allah'ın emretmediği işi yapma, Allah'ın yasakladığı günahlara dalma!..” diye çocuklara ilk önce öğreteceğiz.

Adapazarı'nda rahmetli Mustafa Yazaroğlu'yla sanayi çarşısına gittik. Öğlenin vakti geçmişti. Orada işimizi gördük, namaz

kılacağız. Sanayi çarşısında camiye gittik. Kapıya yüklendik. Kapılar kitlenmiş. Son cemaat yerinde, dışta kaldık. Orada Mustafa [Yazaroğlu], ben, birkaç arkadaş daha namaz kılarken baktık; bir de 13 yaşlarında filan bir çocuk. O da namaz kılacakmış. Bir de Karadenizli şişmanca genç bir zât, genç bir adam geldi. Biz onlarla namazı kıldık. Namazı kıldıktan sonra da tanıştık. Çünkü müslümanın müslümanı tanıması lazım. Hâlini hatırını sorması lazım. Öğrendik ki o genç adam Karadenizli’ymiş, tüccarmış, oraya gelmiş. İsmi cismini o zaman öğrendik.

O küçük çocuğa da sorduk, o küçük çocuk da Erzurumlu’ymuş. Köyünden kalkmış, Adapazarı’na para kazanmaya gelmiş, 13 yaşında! İsmi filan öğrendik, sonra ayrıldık. Çocuk aşağı indi, kenara koyduğu ayakkabı boyama sandığına omzuna aldı. Çocuk ayakkabı boyacılığı yapacak, öyle kazanacak. Öğrendik, Adapazarı’nda kimsesi yokmuş. Erzurum’dan çıkmış, gurbete gelmiş. Mustafa Yazaroğlu’na;

“Sen yanında çalıştıracak insan arıyordun, bu çocuğa sahip çık. İnşaatına al,

şantiyede yatsın, yatacak yeri yok. Çocuk, annesi-babası olmadığı hâlde diyâr-ı gurbette namazını bırakmıyor. Bu çocuk kıymetli!” dedim. O da gitti çağırdı, adını adresini aldı filan. Sonra ne oldu bilmiyorum.

Ama o çocuğu da annesini babasını da takdir ettim. Çocukları böyle yetiştirmeliyiz, diye her yerde söylüyorum.

Çocuk senden uzağa gittiği zaman nasıl davranacak, mühim olan o! Senin karşında sus pus, edepli duruyor ama kaşının altından babam ne zaman kapıdan çıkacak diye bakıyor. Ondan sonra arka kapıdan çıkıyor. Her türlü yaramazlık...

Olmadı! Çocuk sen yokken müslümanca yaşayabilmeli, onu öyle eğitebilmeliyiz. Çocuklarımızı böyle eğitebilmeliyiz. Kıymetli olan o! Yoksa sen olmadığın zaman elma kopartır, cam taşlar, arabanın tekerleğine çivi koyar... Her türlü yaramazlıkları görüyoruz, Allah korkusu olmayan insanlar neler yapıyor?!.. Takvâyı öğretmeliyiz.

“Hocam çocukları bırakalım, önce adamlara öğretelim.”

Doğru tabii ama bu işin temeli takvâdır. Şimdiye kadar öğrenmemişse şimdi öğretelim. Ama ilk başta öğretilecek şey takvâdır. Dinin temeli takvâdır. İmanın, imana göre yaşayışın ruhu, motoru takvâdır.

d. İnsanın Gönlüne İlka Eden En Hayırlı Şey

Hayrû'z-zâdi et-takvâ ve hayru mâ ulkiye fî kalbi el-yakînü.

“İnsanın gönlüne ilka edilmiş olan şeylerin en hayırlısı yakîndir.”

İnsanın kalbi ne demek?

“Gönlü, iç âlemi” demek. İnsanın iç âlemine çeşitli şeyler gelir, ilka olur.

İlka olmak; “pat diye gelmek, atılmak” demek.

İnsanın kalbine aklına gönlüne iyi şeyler de gelir kötü şeyler de gelir. İyi şeyler Rahman’dan gelir, kötü şeyler şeytandan gelir. Şeytan diyor ki; “Kalk şu adamın kafasına bir tane balta vur!”

Sakın, sakın onu yapma! Şeytan senin aklına neler ilka ediyor bak! Gönlüne neler, ne fikirler sokuşturuyor?!..

“O adam sana ne yaptı?”

“Hiç bir şey yapmadı ama burnunu beğenmiyorum, tipi hoşuma gitmiyor. Bu adamı hiç sevemedim, bizim mahalleye geldiği zamandan beri sevemedim...”

“Yahu sen onun burnuna, kaşına, gözüne ne karışıyorsun?!.. Onu Allah yarattı. Onun için adam dövülür mü, yamuk bir işi var mı?”

“Yok ama başından beri sinirime dokunuyor.”

Bak şeytana. Kalbine neler atıyor; düşmanlık atıyor, kin atıyor... Böyle şeyler atabilir. İnsanın kalbine böyle şeyler gelebilir.

Rahmân'dan da güzel şeyler gelir:

“Aman ben şunu yapmayayım, aman ben şu güzel işi yapayım...” filan diye güzel fikirler de gelir. O da Rahmanî. Birisi şeytanî, birisi Rahmanî olur. Peygamber Efendimiz; “İnsanın kalbine geliveren atıveren, doğuveren şeylerin en hayırlısı nedir, diyor?”

Yakîn!

Yakîn ne demek?

Terreddütsüz, şeksiz sağlam inanmak. Hiç tereddüt yok! İlme'l-yakîn, ayne'l-yakîn, hakke'l-yakîn mertebeleri var. Terreddütsüz inanmak demek. Müslümanın imanının yakîn cinsinden olması lazım. Tereddütlü, acabalı olmaması lazım. Öyle mi ki acaba, dememesi lazım.

“Ne tereddüt ediyorsun, işte bu böyle!”

“Acaba öyle mi ki?..”

“Git be, sen daha müslüman olamamışsın!”

İman meselesinde “Acaba öyle mi ki?..” diye yamuk, yalpalıyor. Salım salım sallanıyor, yuvarlanacak. Daha iman içine tam yerleşmemiş. İnsanın kalbine atılmış olan güzel şeylerin en güzeli şeksiz şüphesiz, tereddütsüz sağlam inançtır. Ateşe atsalar dönmez. İşkence yapsalar dönmez. İşinden atsalar dönmez. Yapar.

Şimdi bu devirde öyle kâfirler çoğaldı ki adamcağız muhtaç, evde çoluk çocuk var. Bir fabrikaya girecek. Diyor ki;

“Bana bak, seni fabrikaya alırım ama cuma günü Cuma namazı için filan izin isteme, isteyeceksen hiç girme!”

Evde çoluk çocuk aç, kaç gündür iş arıyordu. İş bulamadı, ne yapsın?

Öteki de şart koşuyor:

“Cuma’ya bırakmam seni, ona göre, müslümana benziyorsun. Sonradan benim karşıma cuma günü izin isterim filan diye çıkma, Cuma’ya gitmemek şartıyla...” diyor. Veya; “Sakalını kesmek şartıyla...” diyor. Veya kadın gelirse; “Başını açarsan...” diyor.

Ne yapacak?

“Benim rızkımı sen vermiyorsun, Allah veriyor. Ben Allah’ın emrinden fedakârlık yapmam!” diyecek. “Yâ Rabbi! İki paralık maaş için dünya için senin dinini çiğnettirmem!” diyecek. Öyle demesi lazım. Çünkü Cenâb-ı Hak, bir insanı imtihan eder ama rızkını yine verir.

İnsanın rızkı uzaklardan onu araya araya gelir. İnsan bu taraftan rızkını ararken “Benim rızkım nerede acaba?..” diye o tarafa dönerek bakarak ilerlerken; rızkı da ta öteden benim sahibim, Allah’ın beni kısmet ettiği şahıs kim diye o da uzaktan baka baka doğru sana gelir. Bir yerde buluşursunuz, rızkını alırsın. Çünkü Allah rızkını yazıyor. O muhakkak gelir.

Ama ya helalden gelir ya haramdan gelir!

Hız. Ali’nin atının dizginin çalan adamı gibi. Çalmasaydı bahşisi alacaktı, aynı para cebine helalden girecekti. Bahşisi beklemedi. Dizgini çaldı, sattı. Kullanılmış mal diye bahşiş kadar para aldı. Kaçtı gitti.

Ne oldu?

Hırsızlık etti, haramdan kazandı. Hiç değişmez. Rızk aynı gelecek. Sabretseydi helalden gelecekti. Şeytan onu nasıl kışkırttıysa; “Şu dizgine bak! Al şu dizgini, bu adam seni bir daha nerede bulacak. Satar şu kadar para alırsın...”

Camiden pabuç çalanlar... Neler, neler görüyoruz, yapıyorlar!

Kadın, bahçeye çamaşırlarını asıyor. Öteki çamaşırları getirmek için sepeti alıyor, içeri giriyor. Çamaşırhaneye geliyor bakıyor; çamaşırlar yok! Hırsız duvardan atlamış, toplamış gitmiş!

Bu yıkanmış, kullanılmış çamaşırı ne yapacaksın?

Bitpazarında olmadık fiyata satacak! Ondan sonra gidecek afyon mu alacak esrar mı alacak, eroin mi alacak rakı mı alacak ne alacaksa... Yapıyor!

İnsanlar iyi yetiştirilmeyince cemiyete muzır olur. İnsanlar müslüman yetişmediği zaman cemiyet ölünceye kadar ondan çeker. Ama bunu anlayacak idareci lazım.

Bir de o kötü yetişmiş insanlar idarenin başına geçmişse hadi bakalım, ayıkla pirincin taşını! Zaten idarecinin kendisi kötü, yamuk işleri nasıl düzeltecek?!..

Allah bizlere İslâm'ı iyi öğrenip uygulamayı ve uygulatmayı nasip etsin. İyileri seçip yükseltmeyi, kötülerini de terbiye edip iyi hâle getirmeyi, onun için çalışmayı nasip etsin.

خَيْرُ شَبَابِكُمْ مَنْ تَشَبَّهَ بِكُهُولِكُمْ، وَشَرُّ كُهُولِكُمْ مَنْ
تَشَبَّهَ بِشَبَابِكُمْ.

Hayrü şebâbiküm men teşebbehe bi-kühûliküm ve şerrü kühûliküm men teşebbehe bi-şebâbiküm.

Şâbbün.

Şâb; "genç" demek.

Şebâb; "gençler" veya "gençlik" demek.

İnsanın yaşlarının tabakaları var: En küçük olursa *tıfıl* olur, çocuk demek. *Tıfıl*, çocukluk devresi. *Şebâb*, *şebâbet*, *şâb* olduğu zaman delikanlı devresi, ergenlik devresidir.

Hayrü şebâbiküm men teşebbehe bi-kühûliküm. "Sizin delikanlılarınızın, yetişmiş ama daha evlenmemiş evlatlarınızın en hayırlısı yaşlılarınıza özenip onlar gibi olmaya, ağır başlı, düşünceli, ibadetli olmaya çalışınlar!"

Çünkü yaşını başını almış olan insan, delikanlılık fırtınalarını atlatmıştır. Bilgisini kazanmıştır, hayatı öğrenmiştir. Namazında

niyazında, ibadetindedir. Çoluk çocuğa karışmıştır, ciddidir. Oturmuş bir insandır.

“Gençlerin en hayırlısı oturmuş insanlara benzeyendir. Onlara kendisini benzetmeye çalışan, özenen, onlar gibi olmaya çalışandır!”

Ve şerrü kühûliküm men teşebbehe bişebâbiküm. “Buna mukabil yaşlılarınızın da en kötüsü gençler gibi davrananlardır!”

Ne zaman adam olacaksınız?! Bu kadar yaş yaşadın, hâlâ kendini on beş yaşında mı sanıyorsun?!.. Onların yaptığı abuk sabuk gençlik işlerini, delikanlılık işlerini yapmaya kalkışıyor, hâlbuki yaşlandı. Ne yaşa geldi, yanlış yapıyor. Demek ki olgunlaşmamış, taşkınlıklarını dizginleyememiş, hayatı anlayamamış, demek ki kulluğunu öğrenememiş!

e. Allah'ın En Sevdiği İnsanlar

Allahu Teâlâ hazretleri bize sevdiği kul olmayı nasip etsin.

Allah'ın en sevdiği insanların sıralandığı hadîs-i şerîfte birincisi adaletli hükümdar, ikinci olarak Allah'a ibadet ederek yetişen genç zikrediliyor. Yedi sınıf insan anlatılıyor.

Yedi sınıf insan, yedi tür insan Arş-ı Âlâ'nın gölgesinde gölgelenecek. Aşağıda mahşer yerinde insanlar sıkışık, izdihamlı, terlere batmış; güneş kafalarında tepelerini kaynatıyor. Mahşer yeri! Mahşer gibi kalabalık mahşerin yeri! Bazı insanlar Arş-ı Âlâ'nın gölgesinde nurdan minberlere oturacak, duracaklar. Yeryüzü ahalisinin gökteki yıldızları seyrettiği gibi mahşer halkı onlara bakacak, onları uzaktan görececek, imrenecek.

Onlar kimler?

Onları anlatan bir hadîs-i şerîf var. O hadîs-i şerîfte yedi tanesini sayıyor. Sahih kitaplarda var.

Birincisi:

امام عادل

İmâmün âdilün. "Adaletli hükümdar."

Hükümdar adaletli ise Hz. Ömer gibi ise o zaman Arş-ı Âlâ'nın gölgesinde ona taht kurulacak, orada gölgelenecek. Mahşer halkının o izdihamının sıkışıklığı içinde olmayacak. Çok yüksek makam!

وشاب نشأ في عبادة الله تعالى

İkinci:

Ve şâbbün neşee fî ibâdetillâhi teâlâ.

“Ve bir delikanlı ki -tıfıllığı geçmiş, bulğa ermiş- Allah’a ibadet ederek büyümüş.”

Delilik yapmamış, zıyırlık, haylazlık yapmamış, günahlara dalmamış; Allah’a ibadet ederek yetişmiş, büyümüş. O da arşın gölgesinde gölgelenecek.

Neden?

Öteki zıyırlık arkadaşları neler neler yaptılar! Yaptıkları haylazlıklar, yaramazlıklar macera romanlarına sığmaz. Anası babası bile yaka silkmiştir. Konu komşu yaka silkmiştir. Yan bakmalar, yamuk işler, günahlar, içkiler, sazlar, sözler, eğlenceler vs.

Bilir misiniz ki birçok köyün, kasabanın yakınında “bekâr deresi” vardır. Bekâr deresi! Kızılcahamam’dan Ankara’ya doğru giderken, Gerede’den Kızılcahamam’a doğru geldiğiniz zaman bir derenin içinden geçiliyor.

Onun adı da Azap Deresi. Azap, aslı "a'zeb" olacak.

A'zeb; bekâr demek. *Elif, ayn, keskin z, be*: a'zeb.

Bizim *azap* dediğimiz *azâben elîmâ*; *ayn, zel*, ile yazılıyor. Bu; keskin z ile yazılıyor, ötekisinden farklı. A'zeb Deresi.

A'zeb ne demek?

"Bekâr, evlenmemiş" demek. A'zeb Deresi.

Onu yanlış söylüyorlar, "Azap Deresi" veya "Azaphane Deresi" diyorlar. Azaphane olmaz! Azaphane, "azap yapma evi" demek. Orada ev yok bir şey yok! Dere! Azaphane Deresi yanlış. Bir kere hanesi yok. Azap Deresi!

Azap Deresi de değil, orada azap filan yapılmış değil! A'zeb Deresi, bekâr deresi. Falanca köydeki, öteki şehirde, beriki şehirde olan bekâr deresi.

Niye bu derelere bekâr deresi denmiş?

Neden olacak; birkaç kafadar arkadaş çalgıcıyı, davulcuyu, zurnacıyı, rakı şişelerini

almışlardır. Gitmişlerdir orada eğlenmişlerdir...

Niye derenin içine gidiyorlar?

Çünkü yaşlı amcalardan, kasabadaki yaşlılardan korkuyorlar. Onlar bu edepsizliği onlara yaptırmaz diye uzak bir yere gidiyorlar, derenin içinde eğleniyorlar. Hatta bazen çengi bulurlar, çengi oynatırlar, kadın oynatırlar...

A'zep deresi, bekâr deresi; kaçtıkları, kaçamak yaptıkları yer demek.

شاب نشأ فى عبادة الله

Şâbbün neşee fî ibâdetillâhi.

Ama bu delikanlı, delikanlı olmuş, çocukluktan kurtulmuş, büyümüş, aklı başında bir adam olmuş. Delikanlılık devresinde ibadetini bırakmamış, günahlara sapmamış. İçki içmemiş, kumar oynamamış, kadın oynatmamış, bara, pavyona gitmemiş, Allah'ın yasakladığı işleri yapmamış... O da arşın gölgesinde gölgelemecek.

Allahu Teâlâ hazretleri evlatlarımızı güzel yetiştirmeyi nasip etsin. Evlatlarımızı sevdiği gençler eylesin, yaşlılarımızı da sevdiği, aklı başında, olgun müslüman yaşlılar eylesin.

Kırkından sonra azanı teneşir paklar, ne demek?

Artık kırkından sonra hâlâ uslanmamışsa bu herifin zııırlığı ölünceye kadar devam edecek. Kırkından sonra azanı teneşir paklar, ölünce bu iş düzelir.

Öyle şaşkınlıklar yaptırmayın. Yolunda daim, ibadetine müdâvim eylesin. Hayırlı uzun ömür ihsan eylesin. Ümmet-i Muhammed için faydalı işler yapmayı cümlemize nasip eylesin.

el-Fâtiha!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
12 Recep 1421 / 11.10.2000

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

